

САВЕТИ ЗА РОДИТЕЉЕ ЂАКА „ПРВАКА”

Полазак у први разред је велика промена за дете, али и стрес за родитеље. На ту промену родитељи треба да гледају као на напредак и изазов који ће помоћи детету да одрасте.

Треба дати школи на значају, па заједно са децом бирати школску торбу, свеске и прибор. Причати детету како је родитељу изгледао први дан у школи, разговарати о новој ситуацији у којој ће да упозна нове другове и објаснити им зашто је важно да слушају упутства учитељице. Зависно од могућности, средити дечју собу или одредити место у кући где ће учити. Током лета би на том месту требало да сваког дана у приближно исто време црта или попуњава радни лист. Тако ће стећи навик да је то место на коме се концентрише на рад.

Радне навике детета стичу се упорношћу родитеља, који ће га научити стрпљењу и доследности тако што ће тражити од њега да увек заврши започето. Ако је дете нестрпљиво или расуте пажње, треба га током рада подстицати, подржавати, примећивати шта је и како нацртао или написао. Корисно је пронаћи цртеж кад је био млађи и упоредити га са новијим цртежом, да види да упорношћу и вежбањем може да постигне бољи резултат. Родитељима треба да прате школско учење и да првака не оптерећују додатним активностима. За почетак је довољан само спорт или похађање школе страног језика, односно, само једна активност. Касније, када се адаптира на школску ситуацију, може му се увести још нека активности.

Детету треба објаснити да је добро да упозна нове вршњаке јер тако учи да бира особе с којима ће се дружити и да ствара пријатељства.

Дете ће учврстити радне навике ако му родитељи „контролишу“ време и место учења, праве план учења и других обавеза. Јако је битно да деца редовно уче.

Као што навијамо на свакој утакмици или дајемо подршку концерту детета, на сличан начин би требало да показујемо да ценимо школско знање и учење.

Родитеље треба да буду смирени, да не плаше школом дете и да их пусте да сами извршавају своје школске обавезе.

Полазак у школу је значајан доживљај за дете. Од првог утиска детета у школи зависи успешност његовог целокупног даљег школовања, па се може сматрати и пресудним тренутком за цео живот детета.

Родитељи треба да буду опуштени пред полазак детета у школу, јер је реакција детета на школу заправо "пресликана реакција родитеља". Ако мајка или отац показују знаке узнемирености, дете ће на исти или сличан начин реаговати.

Дете не треба плашити школом, али је не треба ни идеализовати.

Детету треба предочити какве га обавезе очекују, како треба да се понаша, са њим треба одшетати који пут до школе, разменити нека своја искуства везана за полазак у школу.

У стану или кући детету се мора обезбедити простор у коме ће свакодневно радити домаће задатке и учити.

Не радити дететове домаће задатке

Родитељи да не треба да раде дететове домаће задатке, већ треба да га навикну да их сам ради, а они само да му буду подршка.

У школу иде дете, а не родитељ. Погрешно је сести крај детета и са њим радити домаћи задатак.

Родитељ треба да контролише да ли је његово дете урадило домаћи и како је спремило школску торбу, али не и са њим да учествује у изради домаћег.

Опрез у критикама

Родитељи не треба да критикују дететову личност, већ његово понашање.

Ако се дете критикује, то се мора односити на његово понашање, а не на личност.

Дакле, детету не треба рећи: "Глуп си, неспособан, никад ништа неће бити од тебе", већ "Ово ниси добро урадио. Можеш ти и боље. Овде си погрешно, поправи".

Полазак детета у школу

Полазак детета у школу је свакако један од најважнијих догађаја како за дете тако и за родитеља. Због тога су родитељи углавном забринуте како ће дете функционисати у новој средини, како ће одговорити захтевима школе, колико ће бити прихваћено и успешно. Оваква реакција родитеља је у извесном делу оправдана али свакако разумљива јер од успешности прилагођавања детета на школу зависи његов будући став према образовању, мотивација за учење, развој самопоуздања и слике о себи. Стрес и време потребно да се дете успешно прилагоди на захтеве школе могу се значајно смањити правилном припремом детета за полазак у школу. То подразумева развијање одређених културно хигијенских и радних навика како би самостално могло да обавља задатке које му школа поставља. Дете треба да буде способно да води бригу о својој хигијени, да се самостално облачи и води рачуна о својим стварима, да узме једноставан оброк, да зна основне податке о себи и породици, закључа и откључа врата, научи када и како може да користи телефон и др. Пошто у школи мора да се прилагоди правилима понашања и рада : да пази на часу, не устаје и не шета без одобрења и одложи неке своје тренутне потребе, родитељ ће најбоље кроз игру помоћи будућем прваку да одговори овим новим захтевима. Неке од игара које могу помоћи у развоју пажње код деце су прецртавање различитих облика, бојање у бојанкама, проналажење скривених ликова и тражење сличности и разлика на сликама, слагалице (домино , пузле, претходно изрезати па саставити слику..), вежбе разврставања (коцки, помагање разврставања посуђа код куће, новчића по вредности, куглица по боји и величини, прављење огрлица по одређеном редоследу, игре картама, скупљање каменчица),

задачи опажања (визуелно или слушно; нпр. дати детету неколико минута да посматра неку слику и после поставити питања у вези са истом, препознавање различитих звукова), вежбе комбиновања (уметање речи, допуњавање речи, погађање животиња према делимичним описима..), мали мисаони задаци (нпр. постави сто за пет особа, шта ти све треба?, шта све треба да припремиш ако хоћеш да пошаљеш писмо?). Такође кроз различите игре развија се и способност логичког мишљења и закључивања (дидактичке игре, игре маште и улога...). Различите друштвене игре и игре са правилима уче дете да учествује у игри поштујући њена правила и сарађујући са другима, подноси неуспех и радује се успеху када је у групи што је важно са аспекта развоја социјалне зрелости.

Када је у питању **социо-емоционални развој и осамостаљивање** важно је да:

- Будете доследни према детету у његовим обавезама (стварање радних навика) и подстицати дете да самостално поспрема своје играчке, храни се, облачи, спрема своје ствари. Ако неке активности радите уместо деце она брзо губе интересовање за исте.
- Омогућите детету да у неким ситуацијама учи на својим грешкама јер дете које је превише заштићено развија ниско самопоштовање и зависност у односу на родитеље
- Важно је што више хвалити дете али бити реалан у процени њихових способности и могућности. Избегавати критике и казне којима се продубљује осећај несигурности и страх од могућих грешки.
- Када према детету имате захтеве да нешто уради објасните му зашто то од њега тражите
- Никада не критикујете дете већ само његово понашање
- Слушајте дете, шта вам говори и прича , како размишља јер ће те га тако најбоље упознати и пратити његов развој
- Одвојите време које ће те заједно квалитетно проводити. Покушајте да му што више времена омогућите да стиче нова искуства и учи о свету (одлазак на излете, у позориште, музеје..)
- Важно је успостављање јасних граница, правила не треба да буду ни превише ригидна али ни превише флексибилна
- Важно је научити дете како да реагује у опасним ситуацијама (кога да позове, коме да се обрати за помоћ) када је уплашен, сам али без застрашивања.
- Пожељно је свакодневно бавити се дететом и то у оно доба и на месту где ће се заједнички учити и радити домаћи задаци, како би стекло навику да у одређено време и на месту ради заједно са родитељима.

Припреме за писање

Писање је сложена психофизичка и моторичка активност и вештина која је важно средство изражавања и комуникације. Писање захтева мисаону активност анализе и синтезе, уопштавање али и статичко оптерећење и мирно држање при самом писању. Психомоторна спремност за писање зависи од нивоа развијености координације покрета, посебно координације око-рука, развијености мишљења, опажања, пажње. За овладавање писањем потребно је да деца имају добро развијене мишиће шаке и тзв. фину моторику. Фина моторика се развија кроз цртање, бојење, разне игре које укључују везивање пертли, закопчавање дугмића, низање перли, употребу маказа, пластелин, глину, оригами, танграм, ређање слагалица и коцки, шивење и везење пластичним иглама, завртања шрафова, боцкалице и сл. Важна припрема је и упућивање на коришћење папира од горе на доле и са лева на десно као и довршавање цртежа. Успешно савладавање почетног описмењавања подразумева савладан базични ниво разумевања језика, учествовање у комуникацији, способност детета да изнесе своје мишљење, да преприча кратку причу или догађај. Важно је да је дете изложено читању-да му се читају приче, бајке и заједнички разговара о прочитаном. Читајте заједно са вашим дететом али не предуго (до 20 мин). Значајни предуслови овладавања писменошћу су : свест о гласовној структури речи (способност анализе и синтезе гласова), свест о речима као деловима реченице која има значење и свест о адекватности послате поруке у комуникацији, уочавање првог и задњег гласа у речи, уочавање риме итд. Зато је битно користити игре са гласовима и речима као што су све игре типа нађи реч на слово на слово, бројање гласова у речи, именовање или налажење ствари која има дугачко или кратко име, именовање објекта из неке категорије који има кратко или дугачко име (нпр. малу животињу са дугачким именом..), игре спаривања речи које се римују итд.

Не заборавите да је важно да развијате позитивне ставове детета према школи и да у доброј атмосфери заједно извршите све техничке припреме као што је куповина потребног прибора, торби, одеће.

Савети родитељима:

- Ако имате дилеме слободно разговарајте са васпитачима или психологом школе
- Сазнајте шта се очекује од деце у првом разреду и разговарајте са дететом о разлици између вртића и школе
- Слободно посетите дететову будућу школу
- Присуствујте сваком припремном родитељском састанку
- Негујте код детета позитиван став о поласку у школу, о учењу и стицању нових знања и вештина, учините га поносним што полази у школу
- Научите дете основним информацијама које ће му бити потребне (адреса, број тел, пут до школе..)

- Не заборавите да ако дете већ зна да пише и чита не значи да је спремно за школу, немојте терати децу да уче да читају и пишу (осим уколико сама не показују интересовање).
- Искористите сваки заједнички тренутак да дете сазна нешто ново, да га подстакнете да размишља закључује, да слободно пита.

Када га уписујете у школу учините тај дан свечаним јер је то велики дан за њега.

Савети за напредак вашег детета у школи

- Обезбедите детету неопходне услове за рад
- Заједно направите дневни план рада како бисте развили радне навике код детета
- Не присљављајте дете да одмах по доласку из школе учи
- Надгледајте домаће задатке, свеске и здатке које ради на часу, разговарајте шта је радило у школи, шта му се допада, шта је тешко
- Пред дететом о школи говорите позитивно
- Храбрите дете да не одустаје чак и када је задатак тежак
- Јасно дефинишите шта очекујете од детета
- Научите дете да на време припреми ствари за школу и да долази у школу на време
- Подстичите дете да чита сваки дан. Слушајте га док чита и проведите неко време причајући о прочитаном тексту.
- Надгледајте емисије које гледа и игрице које игра, ограничите време ових активности
- Поставите реална очекивања од вашег детета јер свако дете има свој индивидуални темпо напредовања
- Развијајте код детета здраве животиње навике најбоље личним примером и заједничким ангажовањем
- Ако је време за спавање није добро да у то време одлазите у посете
- Редовно долазите на родитељске састанке, отворена врата и одржавајте сарадњу са учитељем
- Упознајте другове и другарице вашег детета

Обезбедите себи подршку ако сте забринути за дете, одржавајте сарадњу са психологом и педагогом